

Aestimatio

Rudolf Steiner

Esoterní hodina, Berlín, 15. května 1908

Postavení člověka vůči světu je dnes takové, že člověk vnímá jeho fyzickou stránku. Toto vnímání se nazývá „aestimatio“. Prostřednictvím „aestimatio“ získává zájem o fyzický svět. A tento zájem je tím, co ho k fyzickému světu poutá. Toto upoutání může překonat, poznává-li ducha za věcmi smyslového světa. Na dřívějším stupni vědomí lidé dosud neměli „aestimatio“ pro fyzický svět; tenkrát ještě měli „imaginatio“ a ještě předtím „incantatio“ neboli „inspiratio“. Dnes má člověk ve dne obvykle jen „aestimatio“; „imaginatio“ má jen v noci. Ve dne je člověk v podstatě neproduktivní. Dříve byl člověk mnohem produktivnější. Fyzické tělo si duchovní člověk stvořil sám ze sebe. Dnes je člověk produktivní jenom v noci, když spí.

Musíme si položit otázku: Co se vlastně děje ve dne, stojí-li člověk vědomě před fyzickým světem?

Vědomí vzniká tím, že astrální tělo a Já ve dne ničí éterné a fyzické tělo. Když si astrální tělo a Já uvědomují fyzické okolí, je to proces, při němž jako by nervové provazce byly trhány na kusy.

Astrální tělo a Já umrtvují éterné a fyzické tělo. Tím vzniká v lidském těle únava. Vstupování fyzického světa do lidského organismu v něm působí jako jed; ničí ho.

A co se děje v noci? Já a astrální tělo přijímají v noci síly duchovního světa a vlévají je do éterného a fyzického těla. Obklopují fyzické tělo obrazy, které ho ozdravují. Když se člověku poprvé otevře duchovní svět, spatří nejprve své vlastní fyzické tělo. Tento obraz fyzického těla ho ozdravuje. I v noci tak astrální tělo a Já dávají člověku sílu a ozdravují ho pravými obrazy z duchovního světa. Ty proudí do rozervaných nervových provazců a zničeného organismu.

V noci tak do organismu proudí z duchovního světa takové síly, které z těla odstraňují únavu.

Únava nastává hlavně v důsledku zájmu o věci. Zabývá-li se člověk něčím bez zájmu, nezpůsobuje to únavu. *Řekněme například, že někdo bude mít zvláštní zálibu v dobrém jídle. Má o toto jídlo zájem, protože dráždí jeho chuťové buňky. Úplně jinak to působí na člověka, uvědomuje-li si, v jakém je vztahu s kosmem, že teď stojí na stupni, kdy má fyzické tělo a potřebuje potravu. Když na základě tohoto pocitu požívá jídlo, působí to na jeho organismus úplně jinak, než když si ho opatřuje jen z touhy po požitku. Člověk se musí naučit poznávat skrze fyzické věci ducha; potom zájem o fyzické věci ztrácí.

* Míňen je osobní zájem; v jiném záznamu stojí: „Ničení je vyvoláváno osobním zájmem, sympatií a antipatií, s nimiž přistupujeme k věcem vnějšího světa. (...) Když se vyvineme tak dalece, že k věcem již nepřistupujeme s osobním zájmem, ale všechno děláme jen z čiré povinnosti a představujeme si duchovní bytosti stojící za věcmi, pak již nedochází k ničení organismu; pak jsme dosáhli stavu, který rosikrucján nazývá ‚imaginatio‘.“ (Pozn. vyd. něm. orig.)

„Aestimatio“ je stupeň, který musíme považovat za nejnižší bod lidského vývoje. Člověk ho musí opět překonat a směřovat k „imaginatio“, které měl dříve.

Jestliže se ale prostřednictvím zájmu spojí s fyzickým světem, dostane se pod ten nejnižší stupeň a ztratí možnost vzestupu.

Pro člověka je velmi důležité, aby se naučil zabývat se věcmi, které se nacházejí mimo fyzický svět, představami a pojmy, které jsou nadsmyslové. Cvičení se dávají za tímto účelem. Čím déle a trpělivěji žák cvičí jisté představy, tím lépe se učí překonávat zájem a vystupovat k „imaginatio“. Potom se člověk stává sám produktivním, zatímco předtím jen přijímal zvenčí. Z jeho nitra pak něco proudí ven do světa. Právem se říká, že člověk má Slunce a Měsíc v sobě. Když se věcmi zabývá bez zájmu, vysílá k nim sám duchovní světlo; stává se Sluncem osvětlujícím věci. Věci pak odrážejí jeho světlo. Okolí, odrážející jeho světlo, se stává Měsícem.

Správné představy mají na člověka ozdravující účinek, zatímco nesprávné představy způsobují jeho onemocnění. U každé nemoci, když ji zpětně sledujeme, můžeme najít nějakou nesprávnou představu. Jednotlivec za to není odpovědný, odpovědné je lidstvo obecně.

Zájem se nemusí zaměřovat jen na vnější věci. Ničivě působí i tam, kde lidé chvátají od senzace k senzaci, kde dychtí po neustálé změně. Z toho jsou lidé nemocní. I tam, kde lidé dychtí po vyšším vědění ze zájmu, je to velmi na překážku jejich pokroku. Člověk tím kostnatí. Člověk se nesmí stát lhostejným vůči okolnímu světu. Musí si uchovat cit a účast pro okolní svět. Často se mluví o tom, že i soucit může vyvěrat z egoismu. Tak tomu mnohdy bývá. Mnoho druhů soucitu vyvěrá jen z egoismu, protože člověk nerad vidí druhého trpět. Ale i to je nutné. Než lidé dosáhnou vyššího stupně, je lepší, když někdy pomůžou druhému z egoistického soucitu, než vůbec. Musíme se však učit rozvíjet takový soucit, který stojí nad egoismem, který bližnímu člověku pomáhá, protože je povinností pomoci.